

SURSE DE INSTABILITATE ȘI CONFLICTE LATENTE DREPT OBSTACOLE ALE SECURITĂȚII ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE

Leancă Viorica, dr. în filos., conf. univ.

Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”

Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

SOURCES OF INSTABILITY AND INTERNAL CONFLICTS AS OBSTACLES FOR SECURITY AND DURABLE DEVELOPMENT

Durable development is a type of resource applied with the purpose of allowing the assurance of fulfilling human necessities, while realizing the necessity of environment preservation, so that this necessities can be assured not only for now, but for the future too. Security is a guarantee for the development and facing the sources of instability are the first steps for right development.

În zilele noastre la nivelul marilor puteri se manifestă tendința de control, indiferent de forma și configurația conflictelor. Aceasta este o strategie cu valențe globale de gestionare a crizelor și conflictelor, întâlnite în strategia de securitatea a mai multor state [5].

Multitudinea problemelor regionale și mondiale, pe care statele și le-au propus să le rezolve a condus la sporirea numărului organizațiilor internaționale. Însă, toate acestea nu oferă o siguranță stabilă ființelor umane. Natura surselor de instabilitate poate fi situată la nivelul dimensiunilor securității (politică, economică, militară, culturală, de mediu ș.a.). Și mai mult, în panopia surselor de insecuritate se completează noi elemente ce își au originea în fenomene ca: terorismul; proliferarea armelor de distrugere în masă și a tehnologiilor pentru arme de distrugere în masă, a materialelor fuzionabile și a celor chimice și biologice; traficul cu arme, droguri și persoane; imigrația ilegală, ca urmare a creșterii populației și a efectelor la nivel politico-social ce decurg de aici. Dispariția sistemului bipolar a creat o sursă de instabilitate majoră prin favorizarea redeșteptării unor ambiții naționale, etnice și religioase care, nu de puține ori, au degenerat în conflicte sângeroase.

Drept surse de instabilitate pot servi proliferarea actorilor, discordanță între politică democratică și implementării principiilor democratice, accesul diferențiat al statelor la resurse afectând relațiile dintre acestea ș.a., ca mai apoi să progreseze în conflicte. Toate conflictele au ca bază surse de instabilitate. Deseori, sursele conflicte-lor nu-l reprezintă sistemele de

valori – nici cele culturale, nici cele etnice, nici cele religioase sau de altă natură, așa cum se susține în multe cazuri, ci interesele. Dinamica intereselor este extrem de complexă. Ea scapă de foarte multe ori analizei și reușește să inducă ideea de reacție la o agresiune împotriva valorilor, în care vina conflictului o prezintă incompatibilitatea valorilor, și nu conflictualitatea intereselor. Pentru a justifica și legitima o astfel de aserțiune, se apelează atât la argumentul războaielor etnice sau religioase de odinioară, cât și la alte argumente care să legitimeze violența.

Adevărata problemă a conflictelor o reprezintă pericolul permanent ca acestea să escaladeze. Anume în această fază se plasează și conflictele latente. În dicționarul explicativ al limbii române explicarea cuvântului latent este “Care stă ascuns, nu se arată și nu se manifestă, dar poate oricând să izbucnească sau să devină activ” [2, p.560].

Sursele de instabilitate și conflictele latente pot degenera în conflicte armate. La rândul lor, conflictele armate urmează, în general, evoluția raporturilor politice dintre state, organizații și organisme internaționale și dintre alte entități. Ele sunt condiționate de aceste raporturi, deși cauzele lor sunt mult mai complexe și rezidă în realități distonante ce devin insuportabile în acumulări de tensiuni, nemulțumiri, nedreptăți și, mai ales, în degradarea condiției umane.

Existențială este poziția și atitudinea marilor puteri, care sunt principalele responsabile de aceste stări, întrucât ele dau tonul conflictualității în lume. Chiar dacă suportul conflictualității se află în marile decalaje dintre lumea bogată și lumea săracă, conflictualitatea violentă nu pornește de aici, ci din natura raporturilor dintre marile puteri care domină sau influențează lumea. Dacă marile entități economice, politice și militare ale lumii se află în raporturi de ostilitate, crizele și conflictele armate se vor întehi.

Dezvoltarea periculoasă a armelor de distrugere în masă și a sistemelor de mare precizie a introdus o nouă variabilă în ecuația puterii și, în consecință, în cea a confruntării: pericolul scăpării conflictualității de sub control și transformarea ei într-un dezastru, în noile condiții, a devenit extrem de periculoasă. Ea nu trebuie întreținută, ci doar controlată și descurajată. Orice focar de criză și de conflict se poate transforma într-un război pustiitor care ar putea genera dezastru regional sau chiar planetar [4, p.148-159].

Transformările produse în gândirea strategică din domeniul securității

internaționale au făcut ca toată atenția comunității internaționale să se îndrepte către evidentierea unei viziuni orientată spre realizării unei consolidări a păcii și securității mondiale, deci să determine reducerea stărilor conflictuale de orice natură, implicit, reducerea, până la eliminare, acolo unde este posibil, a cauzelor ce le generează [3, p.91- 93].

Această viziune presupune, în esență, identificarea la scară globală a vulnerabilităților, a posibilelor riscuri și amenințări ce ar putea conduce la apariția unor surse de instabilitate sau la agravarea unora deja existente. Un element important este ca procesul de identificare a acestora să fie urmat de analize care să ducă la stabilirea acelor instrumente necesare realizării practice a acestei viziuni, astfel încât să se obțină o dezvoltare durabilă, la diferite niveluri (global, regional sau național) și să împiedice, totodată, apariția unor surse noi. Este de presupus că acest proces va căpăta anvergură, atât în dimensiunea sa spațială, cât și în cea temporală, implicând resurse, strategii multiple și acțiuni diversificate, în concordanță cu natura surselor majore de instabilitate. “O pace durabilă poate fi obținută numai prin acorduri cuprinzătoare ancorate în parteneriate regionale și internaționale extinse, profunde și durabile, pe care UE le va promova și le va sprijini” [6].

Securitatea mondială este un concept redefinit prin relația dintre condițiile de mediu și interesele de securitate care s-a transformat într-un catalizator al stabilității socio-politice. S-a constatat că atunci când degradarea mediului coincide cu prezența unei stări de insecuritate a unei regiuni sau țări, amenințarea de natură ecologică își face simțită prezența. Apar animozități, inexistente până atunci, între locuitorii unor zone diferite sau între grupuri (etnice, religioase), generate de poluare sau de insuficiența resurselor naturale.

Unul din principiile înaintat să condiționeze implementarea dezvoltării durabile este - Pacea ca fundament al dezvoltării. Dezvoltarea nu se poate realiza ușor în societățile în care preocupările militare sunt în, sau aproape în, centrul preocupărilor. Societățile al căror efort economic este destinat într-o măsură substanțială producției militare își diminuează inevitabil perspectivele de dezvoltare. Absența păcii determină societățile să dedice un procent mai mare din bugetul lor obiectivelor militare decât nevoilor de sănătate, educație și locuit. Pregătirile de război absorb resurse excesive și împiedică dezvoltarea investițiilor. Situațiile de conflict reclamă o strategie

de dezvoltare diferită de cea din condițiile de pace. Realizarea păcii este o problemă în toate stadiile de dezvoltare. Țările aflate în tranziție pot folosi măsurile de realizare a păcii ca o șansă de a-și plasa sistemele naționale pe drumul dezvoltării durabile .

Analiza surselor de instabilitate existente și conflictelor latente în contextual securității și dezvoltării durabile reiese din clasificarea acestora în funcție de natura lor, care la rândul său se reflectă în tipurile de securitate [1, p.31-32.]. După natura și modul de manifestare, sursele de instabilitate își pot avea originea la nivel: economico-financiar; politic; militar; social; cultural; de mediu.

Aceste niveluri reprezintă palierul clasic de desfășurare a competiției pentru resurse, în special cele energetice, a rivalităților etnice și religioase (care, nu de puține ori, generează conflicte violente de natură etnică, religioasă sau combinate, etnico-religioase, reușind chiar să transceadă granițele naționale, prin existența afinităților etnice sau religioase, și să creeze, astfel, instabilitate în zonele de graniță, apărând riscul de extindere a conflictului pe teritoriile mai multor state) sau a descompunerii statelor. În ultimul deceniu, acestora li s-au adăugat, surse de instabilitate ce își au originea în fenomene ca: terorismul; proliferarea armelor și tehnologiilor pentru arme de distrugere în masă; traficul de arme și de droguri și imigrația ilegală. Realizarea stabilității necesare unei stări de securitate solide nu se înfăptuiește, însă, doar prin acțiunea singulară a factorilor aparținând unei dimensiuni, ci prin acțiunea întretesută a diferiților factori ce se manifestă în toate dimensiunile securității.

Starea de stabilitate este caracterizată de dinamism, având în vedere că ea poate fi afectată de orice factor de la nivelul dimensiunilor securității. Provocările la adresa securității pot crea o serie întreagă de instabilități ce pot avea ca punct de pornire percepții greșite sau neînțelegerea realităților politice, economice, militare, tehnice ș.a. Problemele politice, reale sau percepute deformat, în special cele de sorginte politico-militară și diplomatică, dinamica politicii interne, a promovării cu obstinență a diverselor valori naționale, precum și strategiile în privința asumării riscurilor, pot afecta stabilitatea pe arii impresionant de mari.

În final constatăm, în prezența surselor de instabilitate și a conflictelor latente nu poate fi asigurată securitatea nici a omenirii în întregime, nici a statului în particular, independent de tipul (european, american, rus,

chinez etc.) după care este preconizată asigurarea acestei securități. E necesară lichidarea acestor surse și globalizarea procesului de asigurare a securității, în caz contrar fiind imposibilă rezolvarea problemei de supraviețuire a civilizației contemporane. Sursele de instabilitate sunt în continuă schimbare, iar amenințările aflate în desfășurare au rădăcini locale și externe cu un caracter transnațional. Referindu-ne la relațiile internaționale, înmăntăm tot mai multe abordări care nu au drept scop rezolvarea problemelor ci înțelegerea problemelor, analiza modului în care acestea au apărut și care pun accentul pe rolul cunoașterii și al înțelegerii comune privind securitatea. Securitatea a devenit un concept tot mai complex, însă cu siguranță evoluția acestui concept nu se va opri aici, depinzând nu doar de evoluțiile tehnologice și din domeniul militar ci și de evoluțiile din mediul cultural, social, ecologic și politic al statelor.

Argumentele prezentate ne indică caracterul de sistem al asigurării securității prin dezvoltarea durabilă, deoarece aspectele global, regional, național-teritorial și local sunt unite într-un tot întreg, însă pe baza unor imperative planetare. Caracterul de ansamblu al dezvoltării durabile se manifestă și prin faptul că sintetizează într-un sistem integrat toate sferile. Construirea unei strategii bazată pe măsuri care să potejeze toți factorii ce determină această relație de interdependență nu va face decât să contribuie la creșterea dezvoltării durabile atât la nivelul regiunilor cât și la nivel continental și mondial.

Bibliografie

1. Buzan B. Popoarele, statele și frica. (O agendă pentru studii de securitate internațională în epoca de după războiul rece). Ediția a 2-a. Chișinău: Cartier, 2014. 404 p.
2. Dicționarul explicativ al limbii române. Ediția a II-a. Academia română. București: Univers enciclopedic, 1998. 1192 p.
3. Duțu P., Seserman D. Globalizarea și securitate națională. În: Impact strategic, 2004, Nr. 3, p. 91- 93.
4. Pentilescu Ilie. Crize și conflicte armate: istoric, cauze și motivații. În: Forțele Terestre. Buletin de teorie militară editat de Statul Major al Forțelor Terestre, 2011, Nr.1 (9) p.148-159.
5. Sfăcăreanu Nicolae. Dezvoltarea durabilă din perspectiva provocărilor comune de securitate regional. În: <http://www.arduph.ro/domenii/altele/dezvoltarea-durabila-din-perspectiva-provocarilor-comune-de-securi->

tate-regionala-2/ (accesat: 08.10.2018).

6. Viziune comună, acțiuni comune: o Europă mai puternică O strategie globală pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene 2016. În: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_ro_version.pdf (accesat: 10.10.2018).

CRIZELE GLOBALE ȘI PROBLEMA VALORII PROGRESULUI TEHNICO-ȘTIINȚIFIC

Ecaterina Lozovanu, dr. în filoz., conf.univ.,
Universitatea Tehnică a Moldovei

GLOBAL CRISES AND THE PROBLEM OF VALUE OF THE TECHNICAL AND SCIENTIFIC PROGRESS

The technical and scientific progress, which is the fundamental element of technogenic civilization, brought near the development of humanity to its critical limits causing the appearance of global crises. The article analyzes the most important issues caused by the technogenic civilization. In this context, it is emphasized the necessity of re-evaluation of the technical and scientific progress' value criterias which includes, explicitly, social determinations and humanistic guidelines.

Statutul prestigios al științei stimulează desfășurarea unei diversități mari a formelor ei de dezvoltare. Cercetând și analizând cum s-au modificat funcțiile științei în viața socială, se pot dezvălui particularitățile de bază ale cunoașterii științifice, posibilitățile și limitele acesteia. Problema acestor posibilități la etapa actuală se impune foarte acut. ”Însăși dezvoltarea civilizației tehnogene s-a apropiat de limitele critice, care desemnează hotarele acestui tip de creștere civilizațională” [1, p. 98]. Aceasta s-a dezvăluit în a doua jumătate a sec. XX, în legătură cu apariția crizelor și a problemelor globale.

Printre multiplele probleme globale, care au fost create de civilizația tehnogenă și care pun în pericol însăși existența omenirii, pot fi evidențiate trei probleme principale. Prima dintre ele este problema supraviețuirii în condițiile perfecționării continue a armelor de distrugere în masă. În veacul atomic omenirea se află în fața posibilei autodistrugerii și rezultatul trist al acesteia este „efectul secundar” al progresului tehnico-științific, care a